

GENERALITAT DE CATALUNYA

PRESIDÈNCIA

COMISSARIAT DE PROPAGANDA

Avinguda 14 d'Abril, 442 bis

BARCELONA

Telefon 82215

COMUNICAT DE PREMSA

ESPERANTO-ELDONO

Nº 5.

Barcelona, 31. Jan. 1937.

EN LA MADRIDA FRONTO

INTERVJUO KUN LISTER, KOMANDANTO DE LA UNUA BRIGADO

Ni estas en plena laboro de armeoformado. Seninterrompe oni kreas brigadojn. Nun ekzistas jam tiaj akirintaj pro la kuraĝo de siaj elementoj aŭ pro la supera kondiĉoj de siaj ĉefoj, specialan famon: inter ili distingiĝas la Brigado Lister. Tiel, do, dum nia restado ĉe Madrido ni klopodis paroli kun Lister, homo el la popolo, kiu pro siaj meritoj akiris kategorion de granda strategiisto kaj de popola heroo.

Ni estas en la Komandantejo. Ni alvenis al la rendevuo, kaj dum ni atendas, ni povas rimarki, ke on la vizaĝo de ĉiuj milicianoj brilas eksterordinara ĝojo. La antaŭan tagon la Brigado Lister sukcesis fari gravan antaŭeniron.

La medio instigas do ankoraŭ pli nian intereson por konatiĝi kun la komandanto. Ni sentas la sensacion, ke ni troviĝos antaŭ homo, kiu krom la granda rolo, kiun li ludas dum la milito, li estas destinita esti elemento de eksterordinara graveco, kiam tomos pri la firmigo de la triumfo.

Fine ni premas la manon de Lister. Li estas homo konscia, senigita je falsa modesteco, nearoganta.

Juna, forta, vif^o, li estas vestita per eleganteco, duone militista, duone laborista, sed tre personeca. Ĉi tiu kondiĉo elmontriĝas en lia tuta kondutmaniero.

Ni montras al li nian kondiĉon de ĵurnalistoj, kaj koncize li diras al ni: Mi respondos al viaj demandoj.

Interesas al ni altgrade la Brigado. Kial ĝi estas nomata miksite?

Ĉar ĝi estas formita el milicianoj kaj militistoj.

Ĉu nune ĝi estas tute militistigita?

La Brigado estas formita plejparte el elementoj de la 5^a Regimento.

Niaj kamaradoj ricevas krom la militistan ankaŭ kulturalan edukon.

Ĝi estas tute militistigita. Ĉi komencis organiziĝi la 15an de Oktobro, kaj la 26an de la sama monato ĝi estis jam tute formita, kun siaj elektitaj inter la milicianoj mem, komandantoj kaj kelkaj profesiaj ĉefoj. La moralo estas konstante pli alta kaj ĝia organizo pli perfekta.

Kiel vi realigas tiun laboron de militista kaj kultura eduko?

Ni havas en la tranĉeoj mem tridek lernejojn, kie oni instruas ĉiutage tri lecionojn: Unu por analfabetoj, alian de militista preparo por kaporaloj kaj serĝentoj kaj alian de militista preparo por oficiroj.

Ni havas propran radiostacion por dissendi ekster la tranĉeojn per potencaj laŭtiloj.

Kiel funkcias la sanigista servo?

Admirinde; ĉiu bataljono havas sian kaj ekzistas plie ĝenerala servo.

Kiel vi solvas la problemon de la disciplino?

/Nº5/

La zorgoj faritaj sur tiu ĉi punkto estas moralaj, malofte ni estas devigataj alispecajn rimedojn.

La plej akra puno estas la elpelo el la Brigado.

Kiam ni demandis lin en kiu bataloj partoprenis la Brigado, Lister ridetas kiel surprizita de nia demando kaj fine respondas al ni: jen en Se-soña, Valdenoro kaj Villaverde, ni partoprenis nombrajn batalojn. Dum kvindek tagoj la Brigado purigis de malamiko la tutan Bajo Villaverde.

Ĉu vi volas diri al ni la vian opinion pri la irado de operacioj? Plene kontentiga. Ĉiutage la fortoj akiras pli grandan disciplinon, kaj kio antaŭe nur estis grupoj kaj bataljonoj ne milicianoj, tio estas nun armeo militista kaj disciplina, kun sola komando kaj tre bona ekipita.

Interesas al mi scii ion pri via persono. Komendanto Lister hezitas dum momento, kaj diras al ni:

Mi naskiĝis en Galicio. Mia metio estas ŝtonministo. Kiel membro de la Komunista Partio ni partoprenis en la atako kontraŭ la kazerno de la Montaña. La 27an de julio ni estis ĉe Guadarrama-montaro, kiel miliciano. Dek tagojn poste ni faris min oficiro, poste leŭtnanto, kapitano, kaj poste ĉefkomendanto de la 5a Regimento de la Unua Brigado.

Antaŭ ol adiaŭi lin ni riskas la lastan demandon. Kaj post la milito, kion vi pensas fari, - Tion, kion la Partio ordonos. Sed ni aldonas, kaj via persona gusto, kiu estas? Kun la sama diligenteco li respondas al ni: Mi dezirus la eblon studi tion, kion mi praktike travivis.

Tiu respondo fermigas nin en nia kredo, ke ĉi tiu decida lukto produktos multajn ĉefojn de similaĵ ecoj, kiuj estos la kunligo de la morala kaj materiala venko de la proletaro super la internacia faŝismo.

LA VATIKANO KAJ LA HISPANAJ RIBELINTOJ.

Pri la sintenado de Vatikano pri la ribeligo kontraŭ laŭleĝa hispana registaro, montras la artikolo de "Osservatore Romano", la oficiala organo de Vatikano. La artikolo laŭvorte estas:

"La situacio en hispanujo rilate al la antaŭ nelonga ribeligo devas, kiel sekvas, esti kondamnita; la hispana registaro plenumas ne nur la pravon, sed ankaŭ la devon, kiam ĝi postulas, ke la leĝo en ĉiu rilato estu respektata. La nacio havas la kunrajton en la defendo de sia Registaro. Kiam ĝi sian devon, la ribelintojn plej severe puni, malfruigos, tiam la respondeco pro la daŭra sangoverŝado falos sur la Registaron.

Tiu estas la vera kaj la prava instruo, kiun la tradicio de katolika eklezio en ĝiaj rilatoj al laŭleĝaj registaroj postulas. La pravo de laŭleĝa Registaro, al subpremo de ĉiuj ribeligoj, estas fiksa sendubo kaj ĉiuj katolikoj devas obei kaj subteni sian Registaron en la batalo kontraŭ ĉiu ribeligo".

Ni kredis, ke tiu artikolo difinas la bazan sintenadon de Vatikano. Tamen ni devas rimarki, ke tiu supren citita artikolo el "Osservatore Romano" ne hodiaŭ, sed la 27an de Oktobro 1934 aperis. Nome tiam tio koncernis la ribeligon de malriĉaj laboristoj el Asturio kaj la Registaro konsistis el sinjoroj kiuj speciale anstataŭis la interesojn de reganta klaso. Ĝi estis la Registaro Lerroux - Gil Robles, kiu kun la plej impertinentaj kaj barbaraj venĝoj traktis la Asturianajn laboristojn. La brutaj rimedoj de tiu Registaro elvokis tiam la indignon de la tuta mondo, - tial la klarigartikolo de "Osservatore Romano". Sed hodiaŭ estas por Vatikano subite ĉio alia. Hodiaŭ ĝi silentas, ĝis kiam ĝi ne povas malkaŝe alpreni ian sintenadon kontraŭ la laŭleĝa Hispana Registaro. Ĉar hodiaŭ la ribelintoj ne estas la malriĉaj laboristoj, sed la faŝistaj oficiroj kaj aristokratoj. La anstataŭant-

toj de Vatikano benas hodiaŭ la mohemetanajn kaj idolanajn dungitojn farante de ili la glorajn defendantojn de Krista religio. Episkopoj kaj ĉefepiskopoj partoprenas en diversaj komitatoj de nacia "Junta" kaj centoj da pastroj kun pafiloj armitaj tiras al mortigado de siaj fratoj.

Ankaŭ la hispanaj okazintaĵoj denove montris, ke la Vatikano la eklezio kaj la tuta pastraro estas ĉiam en la flanko de tiuj troveblaj, kiuj la popolon subpremas kaj de ĝia sango vivas. La doktrino de katolocismo estas de hodiaŭ al morgaŭ aplikebla je la interesoj de la riĉuloj kaj posedanta klaso. Kia bata pruvo por la klara, prava kaj eterne egala instruo de katolika eklezio.

ILJA ERENBURG PRI LA FASISTA INTERVENO

La urbo estas kvietaj kaj brila. La vendistoj de ĵurnaloj kaj kravatoj krias en la "Puerta del Sol" (Ĉefa placo en Madrido). En la kafejo "La Granja" la pasiaj politikemuloj diskutadas de mateno ĝis vespero. Ili trinkas malrapide kafon kun lakto. La urbo transformiĝis en fronton. La milito punas ĝin; la milito fariĝis kutimo; la morto estas detalo.

En la stratoj, la eksplodo de la haŭbizkugloj, pafkrakoj alportataj de la vento. Domoj en ruinoj. La fenestroj malformitaj al speco de nigra fosaĵo. Apude, alia domo ankoraŭ vivanta, kaj stare homo, ĉe ĝia fenestro, bantumas al si trankvile la kravaton. Estas malvarme, longe kaj kruele malvarme.

En la kaftrinkejoj, sen hejtado kaj kun fumo, la madridanoj pasigas la tempon ridante. Ili ne forgesis, ke ridi estas plezuro. Iuj infanoj regule vendas la ĵurnalojn. Lastatempe aperas nur dupaĝo. Mankas papero. La poetoj eldonis broŝurojn kun revoluciaj kantaĵoj. La versojoj estis verkitaj, skribitaj kaj presitaj je du kilometroj de la tranĉeoj.

En la luksaj restoracioj, bruado de milicianoj. La restoraciestro blanke estita, servas, laŭ sia malnova stilo, supren el lontoj. Kelkafoje, anstataŭ lontoj, estas kikerroj aŭ rizo.

Ne estas vitroj en la balkonoj. Mi vidas knavinon aĉetantan flakonon da parfumo. La "Underwood"oj faras mitralan bruon en la domanguloj de tiuj madridaj katatomboj.

Senteble la stratoj iĝas dezertaj: la nokto. La urbo havas aspekton de kamparo. De temp al tempo oni aŭdas proksime la ekbruegon de kanonpafo. Subite la lanternoj de aŭtomobilo eligas el la nokto kolonon kiĉel fonton, arbon. La urbo estas nevidebla. Oni sentas ĝin en ĝia grandiozeco, en ĝiaj perspektivoj, en ĝiaj kripligitaj palacoj.

Maljunulino krias. Ŝi vendas loteribiletajn. Mi perdiĝis. Mi iras du, tri stratojn kaj aŭdas proksime mitralilon.

En Madrido centoj da domoj estis detruitaj. Ĉiutage la bomboj kaj la haŭbizkugloj trapasas la konstruaĵojn. Mi vidis sur la strato homon kun sia viŝtuko. Ankaŭ li havis kombilon. Eble estas la nuraj objektoj, kiujn bombo respektis.

Nebula tago Decembra. Mi trairis la stratojn de la laborista kvartalo "Tetuán". Domoj malgrandaj, nigraj kaj malvarmaj. Raziŝto pretas razi soldaton. Infanoj, multaj infanoj. Tiuj infanoj el Madrido, brilaj kaj nehontemaj. Mi transiris la straton Rafael Salillas. La antaŭan tagon la germanaj aviadistoj estis bombardintaj tien. Ne ekzistas la domoj, nek la strato. Ruinoj, pecoj el legomoj, bruligitaj lignaĵoj. Ankoraŭ oni estas eltirantaj la kadavrojn. Torditan maljunulinon kaj knabinton sen kruroj. La rigardo senesprima. Rompita pupo. Post mi, juna virino ploras. Subite ŝi ĉesas plor-

ĝeni. Ŝia rigardo ŝtoniĝas. Ŝi restas sen voĉo, sen gestoj, kun etenditaj brakoj. Ŝi estas la patrino de la kripligita knabino. Laboristo alproksimiĝas al ŝi. La virino volas kunpreni la ruinojn de la infano. Ŝia doloro estas tiel granda, ke kostas al ni laboron ŝin disigi de ŝi. Oni diras al ni, ke jam estas eltiritaj tridek kadavroj, kaj oni serĉas ankoraŭ. Restis malkovrita sentegmenta ĉambro. Sendifekta restis la kudromŝino. Maljunulo eltiras pene portreton el la rubo. Sur brankardo oni portas kadavron de grava virino. Ŝi havas monstran ventron, terure kovritan de vilumaj truoj.

Kion diri? Ĉu ripeti ĉiam, ke la faŝistoj estas kruelaj rabobestoj? Ke la homoj ne povas vivi sur la tero kun ili? Ke la batalo de la "Casa de Campo" estas la komenco de batalo longa kaj malespera, en kiu vivo luktas kontraŭ morto? La tuta mondo tion scias. Tion scias la kadukaj humanistoj de Okcidento kaj la gloroj pioniroj. Tion scias ĉiu ŝtono el Madrido. Ĉiu paco el ĝiaj ruinoj, ĉiu loko, kiu saviĝis el la detruo.

Mi forlasas "Tetuán" kaj daŭrigas sur mia vojo. Tie ĉi komenciĝas la tranĉoj. La laboristoj el Madrido kontraŭpelas la atakojn de la malamiko. Ili ne ripozis ekde hieraŭ, nek ripozos morgaŭ.

INTERVJUO KUN LA FRANCA VERKISTINO, ANDRÉE VIOLIS

La ĵurnalistino Andrée Violis estas bone konata kaj estanta en la internaciaj rondo, ne nur pro ŝia konstanta kunlaboro en la ĵurnalo "Petit Parisien", sed ankaŭ pro ŝia literatura verkado, produkto el ŝiaj vojaĝoj al Ruslando, Ĥinujo, Japanlando, Hinduĉinujo, k. t. p. Verkistino de malofta sentemo, ŝi dediĉis sian agerecon al la studo de la problemoj el la socia vivo, speciale en la landoj, kie estas disfalantaj la malnovaj modeloj de vivo kaj kie oni batalas por atingi pli bonan mondon. Pro tio estas kompreneble, ke nia batalo allogis Andrée Violis ĝis tia grado, ke la nuna estas jam la tria vojaĝo, kiun ŝi faras al nia lando, de post la 19^a de Julio por studi la vivon en la frontoj kaj la konstruan laboron en la ariergardo.

Andrée Violis montriĝis surprizita, kiam ni petis de ŝi tiun intervjuon. Kun granda modesteco ŝi diris al ni, ke ŝiaj opinioj ne povas havi intereson. Nur pro nia insisto, ŝi decidiĝas komuniki al ni la impreson, kiun faris al ŝi Barcelono post kelkaj monatoj de foresto.

"Mi rimarkas, ke ĉio multe ŝanĝiĝis en Barcelono ekde Julio. Tiam la popolo vivadis kun febro. Estis emocie por mi vidi ĉi tiun admirindan landon en ĝia milita kaj revolucia fervoro defendantan kun tiom da kuraĝo kaj entuziasmo sian liberecon. Ĝi estis la aŭtentika spektaklo de armita popolo.

Hodiaŭ mi vidas la alian aspekton de Barcelono. Ĝia decida volo gajni la militon prenis pripenseman formon bazitan sur la realeco, kiun la vivo postulas.

Impresis min la facilco, per kiu la popolo alprenis la novajn elaperintojn el la situacio. La bezono de organizo kaj fera disĉiplino kaj la formado de armeo, malgraŭ ke tiu ideo estas plene kontraŭa al la pacifistaj sentoj de tiu ĉi popolo.

Mi admiras la konstruan laboron, kiun tiuj homoj efektiviĝadas. La organizon de la helpo al la rifuĝintoj, efektivigitan kun tiom da rapideco kaj energio. Por konacii pri ĝi, sufiĉas viziti la belegajn instalaĵojn de la Staciono, Pedralbes, k. a.

En la industria aspekto, la laboro ne estas malpli admirinda. La granda kapableco de la laboristoj evidentiĝas tie ĉi en ĉiu momento. Unu el la okazoj, en kiu ĝi definitive evidentiĝis, mi povis konstati en la laborejoj de "General Motors", kie mi povis admiri la kreon de nova kaj moderna tipo de ŝarĝveturilo posedanta ĉiujn ecojn necesajn por la milito kaj la paca industrio.

En tiu ĉi kataluna popolo kunfandiĝas la sudaj kvalitoj kun la nordaj: la entuziasmo kaj la praktika senco".

Ĉu vi havis okazon paroli kun la Prezidanto de la Generalregistaro de Katalunujo?

"Efektive, mi havis la grandan plezuron revidi la Prezidanton, tiun grandan batalanton, kiun mi konis en la unuaj tagoj de la enlanda milito. Mi komas lian vivon de senlaca pioniro de la libereco. Mi vidis lin nun en la intimoco, pozante antaŭ skulptisto. Ĉi tiu ĉirkonstanco donis al mi la ŝancon libere observi liajn plej karakterizajn trajtojn. Lian energian frunteton, lian penetreman rigardon, kiu samtempe montras ameman simpation; ili perfekte akordiĝas kun la karakterecoj de lia antaŭulo Francisko macià, kun kiu li ŝajnas konservi kontakton trans la tombo.

"KIA FIERECO POR POPOLO POSEDI HOMOJN KIEL TIUJN!"

Ĉu vi restos longan tempon inter ni ?

"Mi devas daŭrigi mian vojaĝon ĝis Madrido, kie mi travivis la tri monatojn plej emociajn el mia vivo, kiel rigardantino de la giganta lukto de tiu heroo ĉefurbo kontraŭ la internacia faŝismo."

Ĉu vi kredas, ke Barcelono povos travivi iam la saman tragedian situacion, kiel la ĉefurbo de la Respubliko ?

"Mi ne kredas nek akceptas tion. Mi estas konvinkita, ke se la malamikoj intencus ataki Barcelonon el la maro, - kiel tiom foje oni diris, - la popolo scius heroe defendi la ĉefurbon de Katalunujo."

Kia estas via opinio pri la internaciaj intencoj rilate al Hispanujo?

"Mia opinio estas, ke malgraŭ ke komence Hispanujo vekis la simpation kaj la kompaton de la bonvolaj homoj, nun oni reagis antaŭ la realeco de la faktoj, kiuj devigas en la tuta mondo respekti la nuran leĝan Registaron, tiun de la Hispana Respubliko."

R I M A R K O J

Al ĉiuj, kiuj sendis al ni gazetojn, leterojn, eltranĉaĵojn, k.t.p., ni tre dankas.

Ĉiuj estas petataj sendi al ni adresojn de ĵurnaloj, kiuj estas pretaj represi niajn oficialajn sciigojn.

La Esperantistojn ni petas diskonigi niajn bultenojn kaj ilian enhavon aperigi nacilingve en sia nacilingva ĵurnalaro, sendante al ni ekzempleron.

En multaj urboj ekzistas komitatoj por helpo al la Hispana Respubliko; al ĉiuj Esperantistoj ni petas subteni tiujn komitatojn. En la lokoj, kie similaj komitatoj ne ekzistas ankoraŭ, oni estas petata starigi ilin.

Ĉiujn korespondaĵojn bonvolu sendi al: Comissariat de Propaganda, 14 d'April, 442 bis, BARCELONA, Hispanujo. (ESPERANTO-FAKO)